

ד"ר מרדכי נאור, מוטקה - חוקר נאור

חובב שפירא

מוטקה נאור מוכר לרבים, בוודאי לחברים פעילים במורשת ביטחון ישראל לדורותיו. הפעם פגשנו אותו באנפילאות בביתו לפענח את נוסחת ההצלחה של החוקר ההיסטוריון, איש התקשורת, המרצה הפופולרי וכן.. בעלה של הפזמונאית וסופרת הילדים לאה נאור. אין ספק – זוג יצירתי בגדול!

ארגון ההגנה מלווה אותו עוד מנעוריו

מוטקה נולד בתל-אביב ב-1934 ומאוחר יותר עבר להתגורר עם משפחתו ברחובות ובגן יבנה. כרבים מבני דורו חווה עוני בילדותו עד כדי העדר חשמל בבית הוריו, לימודים וקריאה לאור עששית נפט. התחושה שליוותה אותו כילד עד שנת 1942 הייתה כי הרעים - הגרמנים - תמיד מנצחים. במלחמת העצמאות הוא וחבריו בני ה-13 עקבו אחר התפתחות הקרבות באמצעות הזזת סיכות על גבי מפה של ארץ ישראל. כבר בהיותו ילד נחשף לפעילות ארגון ההגנה, עת התברר לו כי במושבה גן יבנה אביו מפיץ העיתון "אשנב", פרסום חשאי של ארגון ההגנה. מוטקה זוכר בגאווה, כי גם הוא, בהיותו כבן ארבע עשרה, זכה להימנות עם מי ששירתו בארגון ההגנה. ומעשה שהיה כך היה. ב-15 במאי 1948, יום לאחר הכרזת המדינה, הוא וחבריו הוזמנו להתייצב בחשאי במגרש הכדור רגל ברחובות, שם נשבעו אמונים לארגון ועברו אימון קצר בקפא"פ (קרב פנים אל פנים). שבועיים וחצי לאחר מכן הוקם צה"ל מתוך ארגון ההגנה ולא היה צורך עוד בשירותם בו. התקופה המכוננת - הקמת נחל עוז

שירותו הצבאי בנח"ל וחלקו בהקמת קיבוץ נחל עוז, בו התגורר עם רעייתו, המשוררת לאה נאור, משך שנים אחדות (1953 - 1956) היו לתקופה מכוננת בחייו, אשר סייעה בניבוס דרכו הרעיונית והמעשית. אהבתו למדינה אינה יודעת גבולות. עדות מוחצת לכך היא ספרו "מסיפורי ארץ אהבתי" שהתפרסם בעשרים ושלוש מהדורות.

ד"ר מרדכי נאור, מוטקה - חוקר נאור

מוטקה איש התקשורת

בלא מעט נוסטלגיה מזכיר מוטקה כי החל את דרכו המקצועית כעיתונאי ב-1957 בעיתון "רימון", שלימים נודע לו כי פעל ביוזמת... שב"כ. בהמשך היה עורך העיתונים "במחנה גדנ"ע" ו"במחנה נח"ל". וגם הם שימשו עבורו בית ספר טוב. מ-1969 עד 1973 הגיש מוטקה ב"קול ישראל" עם שדרן הרדיו ומחבר ספרי העיון, זאב ענר, את תוכנית הרדיו הפופולארית "מחפשים את המטמון", שהייתה למעשה כלי להנחלת המורשת הלאומית באמצעות כתבי חידה.

משם נסללה דרכו לתחנת גלי צה"ל, תחילה כסגנו של המפקד יצחק לבני. לתפקיד מפקד גלי צה"ל מונה באחת התקופות הקשות במדינה (1974 - 1978), לאחר מלחמת יום הכיפורים, כשהתחנה עברה לשדר 24 שעות ביממה. בתקופה זו הרחיבה גלי צה"ל את שידוריה לכלל אזרחי המדינה והוסיפה מהדורות חדשות ותוכניות אקטואליה. הוכנסו בה חידושים כמו "הטלפון האדום" לקבלת ידיעות מהמאזינים ותוכניות "האוניברסיטה המשודרת" שהולידו כאלף ומאתיים קורסים ולמעלה מחמש מאות ספרים. הוא מספר בגאווה כי בתפקידו העיתונאיים נפגש עם ראשי המדינה ואישים בולטים (דוד בן-גוריון, הסופר ש"י עגנון, יגאל אלון, שרים ורמטכ"לים) והדבר ממלא אותו תחושה כי מאז 1957 נקרתה בידי ההזדמנות להיות במקומות מעניינים, להימצא במרכז העשייה "וללוות את ההיסטוריה" הלאומית של מדינת ישראל. מוטקה ניחן ברוח צעירה, מתאים את עצמו לתקשורת הפולרית, ואפילו פעיל כיום ברשת החברתית פייסבוק.

את הקריירה התקשורתית הוא ליווה משך שנים גם בהיותו מרצה לעיתונות ולתקשורת באוניברסיטאות ובמכללות, מתוך תפיסת עולם של חינוך הדור הבא של אנשי התקשורת. הוא גם ערך את "קשר" - כתב עת לתקשורת ישראלית ויהודית בעולם (33 חוברות) במסגרת מכון העיתונות ע"ש שלום רוזנפלד באוניברסיטת תל אביב.

איש האקדמיה

בהיותו העורך הראשי של ההוצאה לאור של משרד הביטחון הצליח לשלב גם לימודים אקדמיים והשלים לתואר דוקטור באוניברסיטת תל-אביב. נושא הדוקטורט היה צמיחתו של פנחס ספיר כמנהיג ביישוב בין השנים 1930 - 1949. לימים היה מרצה בכיר באוניברסיטת תל-אביב ועמד במשך עשור בראש החוג ללימודי ארץ ישראל במכללה האקדמית בית ברל.

מוטקה הוא סופר פורה וחוקר נאור, שפרץ דרך בתחום תולדות ארץ ישראל מראשית העלייה הראשונה בסוף המאה התשע עשרה ועד לימינו אנו. אין פלא אפוא, שבספריה הלאומית בירושלים אצורים כ-200 כותרים העוסקים בתחומי צבא וההתיישבות הציונית בארץ ישראל: ספרים שכתב (כ"ספר המאה" - היסטוריה מצולמת של ארץ ישראל במאה העשרים, שזכה להצלחה רבה ועליו גאוותו), ספרים שהיה שותף לכתבתם, ספרים שערך, קטלוגים לתערוכות, וכן שני רומנים וכמה ספרים לבני הנעורים (כגון: "החברה הטובים או הקרב בשדרת הצברים", בהוצאת מערכות). הספק מעורר השתאות וזאת כי ביממה של מוטקה יש "ארבעים ושמונה שעות" (כמו שם ספרו)...

מוטקה העמיק במחקרו במפעל ההעפלה לארץ ישראל שנמשך ארבע עשרה שנים וחשיבותו לאתוס הלאומי רבה. הוא כתב אודותיו חמישה ספרים ועוד כעשרה מאמרים חשובים; מחקרים חשובים אחרים שלו הם שני ספריו - "הטור השמיני" ו"הטור התשיעי", העוסקים ב"טורים" של נתן אלתרמן בעיתונים "הארץ" ו"דבר", שהיו מצפן במערכת הפור ליטית של הישוב העברי בארץ ישראל ומאוחר יותר במדינה עד שנת 1967.

עבודותיו האקדמיות זכו להוקרה רבה מצד מוסדות מחקר ובהם ראויים לציון: פרס חיפה (1990), פרס סוקולוב על מפעל חיים בתחום העיתונות הכתובה (2002), פרס הרצל (2006), פרס בן-גוריון (2007), פרס יצחק שדה - ציון מיוחד (2013).

בסיכום אני נפעם מהרצאותיו הקולחות, המלמדות ומשובבות נפש, מהידע הנרחב והעמוק על ראשית ההתיישבות בארץ ישראל, כולל המהלכים העלומים מאחורי הקלעים לקראת הקמת המדינה.

תרומת מוטקה למחקר על המאבק להקמת מדינת ישראל, דור תש"ח, וחלקו של ארגון ההגנה, הצבא של המדינה שבדרך והמסד לצה"ל, לא תסולא בפז. יתרה מכך, כהיסטוריון הוא מתמצא היטב בתרומתם של כל כוחות המגן העברי שקדמו להקמת המדינה בנוסף לארגון ההגנה.

את תוכניותיו לעתיד מבכר מוטקה לשמור לעצמו, אך יש להניח כי עוד יפתיע אותנו בעשייה להכרת מורשת העבר כעוגן לעתיד המדינה והחברה.